МАШИННО-ТЕХНОЛОГІЧНІ СТАНЦІЇ ЯК ПРОГРЕСИВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ

Мармуль Л.О. д.е.н., професор ХДАУ
Федорчук О.М. аспірант ХДАУ

Одним з найважливіших завдань реформування економіки України в цілому та Херсонської області зокрема є трансформація її аграрного сектору, де зосереджено цілий ряд економічних, соціальних, майнових та інших проблем, які потребують негайного вирішення. Одним із шляхів вирішення проблеми забезпечення сільського господарства сучасною технікою, що відповідає умовам часу є створення машинно - тракторних станцій. Їх існування допомагає аграрникам у вирішенні цілого комплексу проблем пов'язаних з придбанням, використанням та обслуговуванням машин та устаткування.

Ключові слова: машинно – тракторні станції, бізнес-план, матеріально-технічна база, інвестиції, сільгоспвиробники.

Сільське господарство України в нових ринкових умовах функціонує вже понад 10 років. Проте, як відомо, цей період характеризується глибокою затяжною кризою економіки держави. Негативні тенденції в розвитку АПК продовжуються і посилюються, вони призводять не лише до деградації агропромислового потенціалу, а й до подальшого падіння рівня продовольчої безпеки і можливої втрати продовольчої незалежності. Непослідовність і некомплексність проведення ринкових реформ, допущені помилкові рішення і дії щодо соціально-економічних перетворень загалом та на селі зокрема, призвели до того, що обсяг виробництва сільськогосподарської продукції скоротився більше ніж удвічі, значної руйнації зазнала матеріально-технічна база АПК, фінансовий стан сільськогосподарських підприємств виявився надзвичайно критичним. Одним з напрямків виходу з кризового становища є

створення спеціалізованих підприємств, оснащених в достатній кількості сучасним машинно-тракторним парком та виконуючим по (договорах) фермерських та колективних господарств різні види механізованих робіт, або комплекс технологічних операцій по виробництву конкретних видів сільськогосподарської продукції.

Провідні українські вчені вважають, що машинно - тракторні станції, як організаційна форма використання сучасної техніки в перехідний кризовий період, повинні набути в Україні широкого поширення. Чисельність їх в перспективі повинна складати близько 500. Кожна з таких МТС буде вести власне виробництво на орендованих землях площею 7-12 тис. га, що дозволить ефективно використовувати 4-5 млн. га земель, які не здатні обробляти сільгоспвиробники. Додатково на 2-3 млн. га вестиметься спільне виробництво продукції, а на 3-4 млн. га землі будуть надаватися послуги по виконанню технологічних операцій. Таким чином, згідно з цією концептуальною установкою надання послуг машино-технологічними станціями розглядається як один з провідних видів діяльності в АПК. [1]

Машинно-технологічні станції покликані вирішувати два основні завдання – надання сільськогосподарським товаровиробникам агротехнічних послуг послуг щодо виконання технологічних операцій та збирання врожаю сільськогосподарських культур.

Важливого значення тут набуває впровадження нових прогресивних ресурсоощадливих технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Разом з тим, ці формування можуть виконувати роботи, пов’язані з вивченням потреби сільськогосподарських товаровиробників щодо технічних засобів, запасних частин, пально-мастильних матеріалів, ремонту належної їм техніки, а також надання в оренду або на прокат тракторів, зернозбиральних комбайнів та інших сільськогосподарських машин. Вони можуть надавати послуги по наладці нового устаткування, консультацій в освоєнні нової тракторів техніки. Характерною ознакою створення і діяльності машинно-технологічних станцій має стати, на відміну від колишніх машинно-тракторних станцій, їх

господарська самостійність і повна економічна відповідальність за надання послуг. В основу взаємних відносин їх з сільськогосподарськими підприємствами – замовниками мусять бути спільні інтереси у співробітництві.[3]

Для створення машинно-технологічних станцій необхідно розробити бізнес-план, у якому визначаються форма власності, співзасновники, розмір, структура і управління формуванням, джерела інвестування, форми організації та оплати праці тощо. Формами власності на майно машинно-технологічних станцій можуть бути державна, приватна і змішана. Найбільш прийнятою формою господарської діяльності МТС є акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та обслуговуючі кооперативи. Останні можуть створюватись сільськогосподарськими підприємствами, заінтересованими у спільній діяльності, а також банківськими організаціями, машинобудівними заводами та інші.

Як свідчить аналіз створення і діяльності багатьох машинно-технологічних станцій, їх окупність забезпечується через 2-3 роки. Слід підкреслити, що така висока окупність діяльністю цих господарських структур зумовлюється підвищенням врожайності сільськогосподарських культур, насамперед за рахунок оптимальних строків виконання найбільш важливих видів робіт, зокрема по збиранню врожаю. Практика ряду нових формувань підтверджує, що оплата за надані послуги МТС, яка за збирання гектара зернових становить 20-30% врожаю, а за обробіток ґрунту – 10-12%, забезпечує економічну заінтересованість партнерів у спільній діяльності.

Таким чином, машинно-технологічні станції виступають не тільки підприємствами по наданню сільськогосподарським товаровиробникам послуг технологічного характеру у вирощуванні та збиранні врожаю сільськогосподарських культур, а й організаціями по збору замовлень на придбання сільськогосподарської техніки, пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, постачанню матеріально-ресурсних засобів, наданню

консультацій з техніко-технологічних та організаційно-економічних питань, організації реалізації продукції, розвитку аграрного ринку тощо.

В умовах дефіциту технічних засобів набуває поширення і така організаційна форма використання техніки як механізовані загони. Особливо важлива роль належить механізованим загонам при збиранні зернових, цукрових буряків, соняшника, силосних культур. Пересувні механізовані загони, створені вже кілька років у складі державного концерну "Укрaгротехсервіс", практично довели свою високу ефективну роботу на збиранні врожаю. Тут досягається значно вища якість збиральних робіт (втрати менше ніж 2%) при відносно невеликих цінах – 18-20% зібраного врожаю – за надані послуги. Багато економічно міцних сільськогосподарських підприємств все ширше залучають на збирання врожаю механізовані загони, які звільняють керівників від вирішення ряду організаційних питань: забезпечення техніки на збиранні сільськогосподарських культур пально-мастильними матеріалами, запасними частинами для ремонту зернозбиральних комбайнів. До того ж застосування зарубіжних складних зернозбиральних машин забезпечено в механізованих загонах висококваліфікованими комбайнерами.

Проте процес формування нових машинно-технологічних станцій відбувається надто повільно. Нині в Україні функціону/є близько 350 МТС і 700 – механізованих загонів. Шляхами вирішення цієї проблеми є використання власних інвестицій сільськогосподарських підприємств, коштів амортизаційних фондів, кредитних коштів банківських організацій, коштів цільових фондів, інвестицій зарубіжних інвесторів. Реальним шляхом виходу з технічної кризи є поетапне оновлення і розвиток матеріально-ресурсної бази. Для цього за різними джерелами потрібно 10-12 років.[2]

У системному оновленні і розвитку матеріально-технічної бази важливе місце займає створення ринку техніки та надання сервісно-технічних послуг сільськогосподарським товаровиробникам. Ринок матеріально-технічних засобів має регулювати збалансованість інтересів промислових підприємств – виробників техніки і сільськогосподарських товаровиробників –

споживачів технічних засобів. У зв'язку з цим необхідно розвивати прямі зв'язки між цими суб'єктами ринку, створювати регіональні маркетингові центри. Машинобудівним заводам слід створити економічні умови для розширення їх інтересів у нарощуванні випуску технічних засобів, забезпеченні технічного обслуговування машин і обладнання протягом всього періоду їх експлуатації.

Отже, треба відмітити, що кожному сільгосппідприємству необхідно оцінювати кожен вид технічного забезпечення технологічних процесів, по кожному виду робіт окремо, з точки зору використання всіх реальних можливостей. В цьому контексті використання МТС є чи не найбільш вигідною формою забезпечення підприємства технікою, і як наслідок не допущення подальшого спаду виробництва сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Лобас М.Г. Створення машинно-технологічних станцій // Агроінком. – 1997. – 34-5. – С.4-6.

2. Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. монографія у двох томах. Т.1/За ред. П.Т. Каблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнєва. – К.: ІАЕ, 2001.-С.296-316.

3. Олійник О.В. Технічне забезпечення сільськогосподарського виробництва і тенденції його відтворення // Економіка АПК. – 2003. - №5. – С.66-73.